

MARKSİST EKONOMİ-POLİTİK VE İLETİŞİM DERS NOTLARI VI

Mübadele ilişkileri

İş bölümü, iş kolları, sektörler

Değişim-mübadele yaygınlaştıkça değer yasası, emeğin dağılımını biçimlendirecek şekilde işlemeye başlar... **Arz veya talep eşitsizlikleri, çeşitli üretim dallarının daralması ya da genişlemesi yoluyla giderilmiştir...**

İnsanların kafasında bir malın değeri, **yapımı için harcanan iş saatine göre değil karşılığında nelerin alınabileceğine göre ölçülür...**

Takas&Trampa... Ticaretin düzenli bir mesleğe dönüşmesi süreci önemli... eskiden değişime çok az mal girerdi... sığır ticaretinde sığırın değeri sahibine getirdiği malların değerine göre ölçülürdü... 1 sığır = 5 kilo demir gibi... değişime daha fazla mal girmeye başlayınca bu eşitlik, 1 sığır = 5 kilo demir, 10 metre kumaş, 4 kunduz postu, 15 kilo mısır... vb. halini aldı

Para... Liste uzayınca bu "dönüştürme" işlevselliğini yitirmeye başladı... Bunun yerini zamanla **alım-satın arasında bir araç, bir değer ölçüsü işlevi gören ve her şeyle değiştirilebilen meta** yani "para mal" ya da sadece "para" aldı

Süreç: Değer "mübadelede" belli olur

Başlangıç

Üretim fazlasının öteki topluluklarla değiştirilebilir hale gelmesiyle hayvancılıkla-çiftçilikle geçinen halklar ile diğerleri arasında belirli bir işbölümün de gelişmesi: Düzenli değişimin-mübadelenin temelini atılışı. (M.Ö. 5500-2000 arası)

Metaların mübadele edilebilirliği kullanım değerlerinden kaynaklanmaz... Metaların kullanım değerini bir yana bırakırsak, geriye ortak tek bir özellikleri, "emek ürünleri olmaları" özelliği kalır.

Marx, değer yasasını şöyle formüle eder: "*Bir malın değer büyüklüğünü belirleyen şey, üretimi için harcanan toplumsal bakımdan zorunlu emek ya da toplumsal bakımdan gerekli çalışma zamanıdır*"... (Kapital, I. Cilt)

Ancak bu, **değişime konu olan metalarda cisimleşen çalışma zamanının her zaman eşit olduğu anlamına gelmez.** Bir toplumda çok sayıda demirci varsa demirciler, arz talepten çok olduğu için ürünlerini satmakta zorlanırlar ve daha az çalışma zamanının cisimleştiği ürünleri (terzinin ürünü gömlek gibi) karşılık olarak kabul etmek durumunda kalırlar. Bu durumda demirci olarak çalışmak isteyenler azalır ve bunlar başka iş tutacaklardır.

Değer yasası: kapitalist mübadele ilişkileri

Rekabetin&arz-talep yasasının gereği olarak **mallar yeniden değerlerine göre (değer sapmasının giderilmesi) mübadele edilir.** Eşit değerlerin değişiminden sapma ortadan kalkmaya yüz tutacaktır...

Bölüşüm ilişkileri

Ücret

Üretilen yeni değerlerin bir kısmı ücret olarak "ödenmiş", bir kısmı ise "ödenmemiş" artı-değerdir.

İşçi, emeğini-ürünlerin yaratılmasına gerçek katkısını değil çalışma yeteneğini yani işgücünü satar...

Emek, metaların değerini belirleyen gerçek insan enerji ve becerilerinin harcanması; **İşgücü**, işçinin ücret karşılığında sattığı çalışma gücü ya da kapasitesidir. Bu durumda **ücret**, işgücünün değeridir...

İşgünü de ücretler-ödenmiş ve artı değer-ödenmemiş şeklinde ikiye ayrılabilir.

Kapitalistin durmadan artı değeri artırma uğraşı: 1.) Ücretleri yükseltmediği halde, iş gününü uzatarak; 2.) İş gününü ya da ücretleri azaltmadığı halde ücretleri azaltarak; 3.) İşçiyi aynı ücret karşılığında saat başına daha çok çalışmaya zorlayarak; 4.) Üretim yöntemlerini iyileştirmek yoluyla saat başına üretimi arttırarak...

Üretim için üretim "iktisadi" unsura yani yaşam araçlarının üretimi...

Yaşamın kendisini zevkli hale getirmek için üretim "yaratıcılık-sanatsallık" unsuruna işaret eder...

Eski Yunan'da **praxis**, köle emeğine karşıt olarak özgür insanların herhangi bir faaliyeti anlamına gelir...

İş günü

Artık Değerin (Kârın) Dağılımı

Kapitalist, artık değeri kendine ilk mal eden kişi olabilir ancak hiçbir biçimde onun son sahibi değildir. **Onu başka kapitalistlerle, toprak sahipleriyle ve toplumsal üretimin karmaşık sürecinde başka işlevler gören kimselerle "paylaşmak" zorundadırlar.**

Artık değerin parçaları çeşitli kategorilere dahil insanlara düşer: kâr, faiz, tüccar kârı, rant vb. gibi birbirlerinden bağımsız çeşitli biçimler alır...

Eşitlik

Marx, eşitliğin burjuva değeri olduğunu düşünüyordu... **Bunun yansımalarının, siyaset alanında değişim değeri dediği, bir metanın diğeriyle "değer olarak eşitlendiği" şeyde olduğu görüşündeydi...** Bir keresinde, metanın, "gerçekleşmiş eşitlik" olduğunu söylemiştir...

Faiz

Faiz, para-sermayenin kullanılması karşılığında ödenen paradır...

"**Malik**", borç veren kapitalist önceden kararlaştırılmış belirli bir faiz oranını hak etmiştir; "**faal**" kapitalistin payına düşen ise faiz oranının "üstünde" meydana getirdiği kârdır.

(Aynı/ Nakdi) Rant

Ricardo'ya göre rant, yaratılan değerın sebebi değil, sonucudur. Toprak sahibinin değerın meydana gelişinde hiç bir katkısı yoktur. Bu itibarla, aldığı pay, yani rant, aslında, müteşebbis kapitaliste ait olması gereken bir şeydir

Marx'a göre, kâr da rant gibi emeğin ürünü olan değerden bunun yaratılmasına hiç bir katkıda bulunulmaksızın alınan paylardır.

Sınıf ilişkileri

Sınıf mücadelesi

Marx'a göre SM, "insan gelişiminin motoru, dinamiğidir... sınıf mücadelesi her şeyi kapsamaz ancak insanın tarihinde sınıf mücadelesinin birinci derecede önemli olduğuna vurgu yapar...

Tarih ilerlerken, üretim güçleri de gelişme (bazen gerileme) eğilimindedir. Hangi sınıf maddi üretimi yönetiyorsa gelişimin aracı da odur. Ama öyle bir nokta gelebilir ki, var olan sosyal ilişkiler, üretim güçlerini geliştirmekten çok onlara engel olabilir...

Sınıf mücadelesinde **önemli nokta**, "sonucun öngörülemediği dolayısıyla determinizmin tutunacak zemin bulamamasıdır"...

Sınıflı toplumda kültür, hukuk, siyaset egemen toplumsal sınıfların çıkarlarıyla ilişkilidir...

Marx, A. İdeolojisi'nde, "Toplumda maddi güce egemen olan sınıf, aynı zamanda entelektüel gücün de egemendir"...

Marx'a göre sınıflar ancak **kendi bilinçlerine vardıkları zaman** sınıf olurlar...

Marx, sınıfları genellikle üretim biçiminin içinde aynı konumdaki erkek ve kadın grupları olarak görür...

Hegemonya kuramı, esasında, "**sınıfların ülkeyi onay alarak yönettikleri kadar iradelerini zorlayıcı biçimde dayatarak da yönettikleri**" düşüncesine dayanır... "bir toplumsal grubun üstünlüğü kendini... "egemenlik" ve "entelektüel-ahlaksal liderlik" şeklinde gösterir...

Hegemonya kuramı

İşçiler & kapitalistler

İşçi, şimdi, kendi canlı varlığında meydana gelen iş-gücünün mutlak ve özgür sahibi olmakla beraber, bunu kendi kendine ve kendisi için kullanabilecek durumda değildir. İşçi, ihtiyaç duyduğu tüketim araçlarını elde edebilmek yani hayatını devam ettirebilmek için sahip bulunduğu tek malı yani iş-gücünü satması gerekir. İşçi, şimdi, diğer herhangi bir mal sahibi gibi, bir mal sahibidir: mal-iş-gücünün sahibi.

Kapitalizme "varoluşsal" ayarlama ağı (Kitle İletişim Araçları) . Bu ağ, kitlesel dağıtılan basın radyo-televizyonu ve yeni medya alanını kapsar... haberlerin, vs... ilk bakışta görülen söyleminin arkasındaki yazılı olmayan mesaj "Zamana ayak uydurmalısın!".

Ekonomik ayarlama ağları... enformasyon, kapitalisti kapitalist rolüne tabii kılar. Neredeyse bir yetişkin eğitim programının rolünü oynar; "Dikkat et! Sana toplumsal kişiliğine sadık kalmanın araçlarını vereceğim" diyen enformasyon sözünü "ama benim oranlarım ve kotasyonlarımda ifade edilen oyunun kurallarına sadık kalmalısın. Ben senin bilincim. Benim enformasyonuma işlenmiş yönlendirmemi izlemekte dikkatli olmazsan kapitalist olarak günlerin sayılıdır" diyerek tamamlar

Kapitalizme "varoluşsal" ayarlama ağı (Kitle İletişim Araçları) . Bu ağ, kitlesel dağıtılan basın radyo-televizyonu ve yeni medya alanını kapsar... haberlerin, vs... ilk bakışta görülen söyleminin arkasındaki yazılı olmayan mesaj "Zamana ayak uydurmalısın!".

Kendi için sınıf